

ŽIEDINĖS EKONOMIKOS IR JOS POVEIKIO DSS PERSPEKTYVINIS TYRIMAS. GERINAMOS PAŽEIDŽIAMŲ DARBUOTOJŲ DSS PERSPEKTYVOS

Informacija apie projektą

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra (EU-OSHA), vykdydama savo misiją padėti užtikrinti saugesnes ir sveikesnes darbo sąlygas ES, jau kelerius metus pasitelkia prognozavimo metodus. Taikant prognozavimo metodą analizuojami ateityje galintys įvykti pokyčiai ir svarstomos galimos jų pasekmės darbuotojų saugai ir sveikatai (DSS), siekiant padėti formuoti politiką ir didinti informuotumą, kad sumažėtų su darbu susijusių nelaimingų atsitikimų ir sveikatos sutrikimų, o darbo aplinka būtų saugesnė ir sveikesnė.

Trečiajame prognozavimo cikle daugiausia dėmesio skiriama žiedinei ekonomikai¹ ir jos poveikiui DSS, visų pirma Europos kontekste. Šis projektas įgyvendinamas atsižvelgiant į ES politikos pokyčius pereinant prie aplinkos apsaugos požiūriu tvaresnės praktikos, o keliomis strateginėmis iniciatyvomis skatinama aktyviau veikti žiedinės ekonomikos srityje.² Šios iniciatyvos ir apskritai visa žiedinė ekonomika plačiai vertinama kaip svarbūs ir įtakingi pokyčiai, kurie bus naudingi kovojant su klimato kaita ir kurie galiausiai turės įtakos darbo vietoms ir DSS.

Pirmajame projekto etape buvo parengti keturi žiedinės ekonomikos ir jos poveikio DSS iki 2040 m. makroekonominiai scenarijai, taikant pagrindiniais veiksniais grindžiamą metodiką,³ kurioje buvo stipriai remiamasi ankstesniu EU-OSHA atliktu prognozavimo darbu. Keturi scenarijai atskleidžia įvairiausias ateities galimybes, kurių galimas poveikis DSS apima atitinkamai plačią sritį, t. y. pradedant pertvarkos metodu, pagal kurį į DSS aspektus atsižvelgiama visuose etapuose, nuo produkto kūrimo ir projektavimo, kai numatoma perdirbti nebetinkamus naudoti produktus, ir baigiant pasauliu, kuriame politikos formuotojai ir suinteresuotieji subjektai nepasinaudoja galimybe diegti pokyčius ir kuriame ekonominė sėkmė pasiekama aplinkos ir darbuotojų saugos ir sveikatos sąskaita.

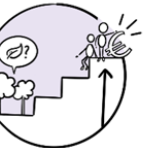
Šioje apžvalgoje vertinama, kokį potencialų poveikį žiedinė ekonomika gali turėti pažeidžiamų darbuotojų DSS⁴. Šį poveikį dalyviai nustatė įvairiuose su pagrindiniais suinteresuotaisiais subjektais 2022 m. surengtuose seminaruose. Taip pat įtrauktos pagrindinėms suinteresuotosioms šalims atsiveriančios galimybės, t. y. priemonės, kurios ilgainiui padėtų užtikrinti geresnes DSS perspektyvas, jei jų būtų imtasi artimiausioje ateityje. Žemiau esančioje lentelėje pateikti keturi makroekonominiai scenarijai ir trumpas kiekvieno scenarijaus ypatybių aprašymas.

¹ Įgyvendindami šį projektą vadovavomės Ellen MacArthur fondo pateikta žiedinės ekonomikos apibrėžtimi: „Žiedinė ekonomika grindžiama projektavimo, kuriuo išvengiama atliekų ir taršos, produktų ir medžiagų tęstinio naudojimo ir natūraliųjų sistemų regeneravimo principais. Žr.: <https://www.ellenmacarthurfoundation.org/circular-economy/what-is-the-circular-economy>

² Pagrindinė šios srities politikos iniciatyva yra ES Komisijos Europos žaliojo kurso iniciatyva, kurios visa apimantis tikslas yra užtikrinti, kad iki 2050 m. Europa taptų neutralaus poveikio klimatui (žr.: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en). Kartu su Žaliojo kurso iniciatyva yra parengtas Komisijos 2015 m. žiedinės ekonomikos paketas, kurį sudaro ES žiedinės ekonomikos veiksmų planas („Uždaro ciklo kūrimas“). Jame numatyti 54 konkretūs veiksmai, skirti sukurti žiedinę ekonomiką; daugelis jų turi reikšmingų politinių ir reguliavimo pasekmių šioje apžvalgoje aptariamiems sektoriams (žr.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0614>).

³ Daugiau informacijos apie scenarijų kūrimo metodiką ir pačius scenarijus galima rasti EU-OSHA, 2021 m.

⁴ Atkreipkite dėmesį, kad nors sąvokos „pažeidžiami darbuotojai“ ir „mažų garantijų darbas ir (arba) mažų garantijų darbą dirbantys darbuotojai“ dažnai vartojamos pakaitomis, DSS požiūriu reikėtų atskirti „darbo mažas garantijas, kurias lemia tam tikro pobūdžio sutartiniai santykiai, ir darbą atliekančių žmonių pažeidžiamumą“ (Sargeant ir Ori, 2013, p. ix), t. y. darbuotojai dažnai yra, bet nebūtinai turi būti, pažeidžiami dėl galios disbalanso, kai jie dirba laikiną darbą, jų darbovietėje įvyksta organizacinių pokyčių (pvz., mažinamas darbuotojų skaičius ar vykdomas restruktūrizavimas), asmenys dirba savarankiškai ir pan.

 Audringas penktasis dešimtmetis – visiškai žiedinis ir įtraukus	 Anglies dioksido poveikio neutralumas – pavojingas	 Išlikimas – tarp ekonomikos ir aplinkos krizių	 Regionų žiediškumas – Europos skirtumai
2040 m. geriausiai parduodami produktai yra tie, kurie atitinka principą „nuo lopšio iki lopšio“ ir kuriems būdingas grynasis teigiamas poveikis socialinio ir aplinkos tvarumo atžvilgiu.	2040 m. Europoje pasiektas anglies dioksido poveikio neutralumas. Tačiau: Kadangi pirmenybė visų pirma buvo teikiama aplinkosaugos rezultatams, tai dažnai buvo daroma darbo kokybės ir darbo sąlygų sąskaita.	2040 m. daugeliui labiausiai rūpi turėti darbą, nesigilinant, ką šis darbas reiškia. Daugeliui žmonių svarbiausia išsilaikyti, todėl kitais dalykais – aplinka, socialinėmis teisėmis, darbo vietų kokybe – jie rūpinasi mažai.	2040 m. kiekvienas žino: Gerai rūpinamasi pagal sutartis dirbančiais darbuotojais, bet ne nestandartinį darbą dirbančiais darbuotojais. Nesirūpinama ir aplinka, o žiediškumas daugiausia yra regioninio pobūdžio.

Iliustracija, kurioje pateikiama keturių scenarijų apžvalga.

ES didėja pažeidžiamų darbuotojų skaičius

Pereinant prie žiedinės ekonomikos, ne tik keisis darbo sąlygos, darbdaviams pritaikant savo veiklą taip, kad ji atitiktų naujuosius reikalavimus, bet tuo pačiu bus akivaizdžiau juntamas visuomenės senėjimo poveikis darbo rinkai – numatoma, kad darbingo amžiaus gyventojų Europoje sumažės nuo 265 mln. 2019 m. iki 230 mln. 2050 m. (Europos Komisija, 2020 m.). Norėdama kompensuoti šį trūkumą, Europa turės pasinaudoti visais savo privalumais, talentais ir įvairove, skatinti moterų, pagyvenusių žmonių (ypač dėl to, kad darbingas amžius turėtų pailgėti (Eurostatas, 2022 m.)) ir asmenų su negalia dalyvavimą darbo rinkoje. Be to, didės ir migracija į ES darbo rinką; dėl to darbo rinka išsaugos ir taps įtraukesnė.

Šioje darbo rinkoje bus daugiau darbuotojų, kurie laikomi pažeidžiamais, t. y. tokių, kurie priklauso padidintos rizikos grupėms, apibrėžtoms Europos Komisijos kaip: darbuotojai su negalia, jauni ir vyresnio amžiaus darbuotojai, nėščiosios ir žindytės, neapmokyti ar nepatyrę darbuotojai, įskaitant sezoninius, laikinuosius arba darbuotojus migrantus, taip pat mažų garantijų darbą dirbančius darbuotojus (EU-OSHA, 2009 m.). Šių grupių darbuotojams ypač gresia pavojus susižaloti ir didesnė rizika darbe, nes jie dirba ypač pavojingose srityse (vadinamuosiuose keturių D darbuose (angl. *dirty, dangerous, difficult, and discriminatory*), kurie laikomi „purviniais, pavojingais, sunkiais ir diskriminaciniais“ (ICOH, 2022 m.)), arba vietose, kurios neatitinka vidutinio darbuotojo standartų, pagal kuriuos darbo vieta ir DSS sąlygos yra pritaikytos (TDO, 2022).

Galimas poveikis DSS pagal pažeidžiamiems darbuotojams taikomus scenarijus

Atkreipiame dėmesį, kad šioje lentelėje išvardyti tiek pažeidžiamų darbuotojų saugai ir sveikatai būdingi pavojai, tiek visiems darbuotojams kylantys pavojai, bet pažeidžiamiems darbuotojams kyla daug dažniau.

Audringas penktasis dešimtmetis – visiškai žiedinis ir įtraukus	Anglies dioksido poveikio neutralumas – pavojingas	Išlikimas – tarp ekonomikos ir aplinkos krizių	Regionų žiediškumas – Europos skirtumai
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Geresnės darbo sąlygos padeda mažinti riziką, ypač pažeidžiamiems darbuotojams. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vykstant sparčiai pertvarkai, pavojingas darbo vietas, pavyzdžiui, energetikos sektoriuje, greičiausiai užims darbuotojai migrantai, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Apskritai, didesnę riziką ir daugiau neigiamų DSS pasekmių patiria visi darbuotojai, o ypač pažeidžiami ir mažų garantijų darbą dirbantys darbuotojai. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Didelė DSS rizika kyla neformalioje ekonomikoje, kur dirba daugiau pažeidžiamų darbuotojų, ypač remonto ir atliekų tvarkymo sektoriuose.

Audringas penktasis dešimtmetis – visiškai žiedinis ir įtraukus	Anglies dioksido poveikio neutralumas – pavojingas	Išlikimas – tarp ekonomikos ir aplinkos krizių	Regionų žiediškas – Europos skirtumai
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Automatizuojant užduotis ir taikant robotikos technologijas, mažėja darbuotojams tenkantis fizinis krūvis, o tai turi teigiamą poveikį vyresnio amžiaus žmonėms ir žmonėms su negalia. ▪ Kadangi gerėja ergonomika, o darbo grafikai ir vietos yra lankstesni, darbas tampa geriau pritaikytas ir yra mažiau pavojingas įvairios kilmės darbuotojams. ▪ Gerai reguliuojama dirbtinio intelekto saugos pagalba apskritai gerai pritaikoma įvairios kilmės darbuotojams, tačiau gali kilti klausimų dėl duomenų saugumo, duomenų apsaugos ir etinių aspektų. ▪ Užtikrinant stipresnį profesinių sąjungų atstovavimą, pažeidžiamiems darbuotojams skiriama daugiau dėmesio kolektyvinėse derybose dėl DSS. ▪ Kadangi darbe susitelkiama į žmogų ir aplinką, pramonė atsižvelgia į principą „visiems užtikrinti saugą ir sveikatą“. 	<p>neturintys DSS įgūdžių ir žinių.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Automatizuojant užduotis ir taikant robotikos technologijas, mažėja darbuotojams tenkantis fizinis krūvis, o tai turi teigiamą poveikį vyresnio amžiaus žmonėms ir žmonėms su negalia. ▪ Dirbtinis intelektas ir žmogaus bei mašinos sąveika neužprogramuota įtraukčiai, todėl pažeidžiamiems darbuotojams kyla nenumatyta DSS rizika. ▪ Sparti pertvarka. Iš esmės nustojus reguliuoti DSS, kad paspartėtų tempas, teisės aktai (įskaitant rizikos vertinimą) gali būti sunkiai pritaikomi prie nežinomų (ir nematomų) rizikos veiksnių. ▪ Padidėja DSS rizika remonto darbų ir besiformuojančiuose sektoriuose, kuriuose dirba daug migrantų ir darbuotojų be garantijų. ▪ Naujų užimtumo formų atveju DSS įgūdžiai greitai tampa nebeaktualūs, o tai kelia ypatingų problemų darbuotojams, turintiems mokymosi ar kalbos nemokėjimo problemų. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Veiklos ranga ir subranga ir (arba) darbas skaitmeninėje platformoje didina pažeidžiamų darbuotojų išnaudojimą, DSS nėra jiems pritaikoma. ▪ Kadangi mažų garantijų darba dirbantys darbuotojai (turi) dažnai keisti darbą, jiems dažniau trūksta „patirties, informacijos arba jie būna fiziškai labiau pažeidžiami“, ir dėl to yra didesnė tikimybė, kad DSS apsauga nebus tinkamai užtikrinama (EU-OSHA, 2019 m.). ▪ Per krizes DSS incidentų daugėja, ypač sektoriuose, kuriuose dominuoja moterys (EU-OSHA, n.d.)⁵. ▪ Vis daugiau darbo vietų pasižymi mažomis garantijomis, todėl didėja psichosocialinė rizika ir vis daugiau žmonių laikomi pažeidžiamais. ▪ Jeigu nebus imtasi priemonių prisitaikyti prie klimato kaitos, darbuotojams, dirbantiems „keturių D“ darbo vietose (pvz., statybos ir žemės ūkio sektoriuose), kyla ypač didelė rizika. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Darbuotojams masiškai išvykstant iš neturtingų regionų, pažeidžiami darbuotojai greičiausiai bus palikti nuošalyje, taip sukuriant regioninius darinius, kuriuose pažeidžiami asmenys turi dirbti jiems fiziškai nepritaikytus darbus. ▪ Dėl Europos šalyse ir tarp šalių didėjančios nelygybės profesinės sveikatos srityje ir „rizikos perleidimo“ pažeidžiamiems darbuotojams sudaromos labai skirtingos DSS sąlygos. ▪ Intensyvėjant žmogaus ir mašinų sąveikai ir automatizavimui, didėja psichosocialinė rizika. ▪ Atliekų tvarkymo sektoriuje padidėjus mažų garantijų darbo mastui, gali kilti ir profesinių, ir aplinkos būklės problemų. ▪ Automatizuotų sistemų šališkumas lemia diskriminacinę praktiką, pavyzdžiui, dirbtiniam intelektui valdant žmogiškuosius išteklius, dėl to didėja psichosocialinis spaudimas pažeidžiamiems darbuotojams (Mathieson, 2022 m.).

⁵ Žiedinės ekonomikos ir jos poveikio DSS perspektyvinis tyrimas. 2 etapas. Mikroekonominiai scenarijai, (EU-OSHA, 2023 m.)

Audringas penktasis dešimtmetis – visiškai žiedinis ir įtraukus	Anglies dioksido poveikio neutralumas – pavojingas	Išlikimas – tarp ekonomikos ir aplinkos krizių	Regionų žiediškumas – Europos skirtumai
<ul style="list-style-type: none"> Standartizacija žiedinės ekonomikos srityje padeda lengviau ir saugiau perkvalifikuoti darbuotojus, geriau puoselėjant „DSS supratimą“ tarp darbuotojų, kurie iki tol buvo prastai apie tai informuoti. 	<ul style="list-style-type: none"> Kadangi vyksta mažiau kolektyvinių derybų per profesines sąjungas arba DSS atstovus, būtent su pažeidžiamais darbuotojais nesikonsultuojama DSS klausimais. 	<ul style="list-style-type: none"> Kilus įtampai tarp darbuotojų, pažeidžiamiausi asmenys atsidurs žemiausioje vietoje ir dar nepalankesnėje padėtyje. Perėjus prie individualizuotos DSS, kai visa atsakomybė užkraunama ant darbuotojo pečių, pažeidžiami darbuotojai patiria neproporcingai didelį poveikį. Be atsirandančių „naujų rizikos veiksnių“ (pvz., ličio baterijų perdirbimas), vėl atsiranda „seni rizikos veiksniai“ (pvz., cheminių medžiagų naudojimas be ekologiškos alternatyvos), ypač neoficialiose darbo vietose. 	<ul style="list-style-type: none"> Informacijos apie sudedamąsias dalis ir medžiagų savybes jas perdurbant daug labiau truks pažeidžiamiesiems darbuotojams, ypač migrantams.

Gerinamos pažeidžiamų darbuotojų DSS perspektyvos

Apskritai, priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti geresnę DSS visiems darbuotojams, greičiausiai pagerins ir pažeidžiamų darbuotojų padėtį. Taigi, visos toliau išvardytos ir aprašytos priemonės galėtų būti įtrauktos į strateginius veiksmus, susijusius su žiedine ekonomika, skirtus DSS ir jų nereikėtų įgyvendinti atskirai. Jie taip pat padėtų užtikrinti geresnę visų ES darbuotojų saugą ir sveikatą.

Įgūdžių perkvalifikavimo politika, skirta mažų garantijų darbą dirbantiems žmonėms

Pagrindinis būdas gerinti pažeidžiamų darbuotojų saugą ir sveikatą būtų integracijos, įgūdžių ugdymo ir darbo saugos programų diegimas ar plėtra. Šios (pakartotinio) mokymosi galimybės būtų geriausiai pritaikytos pažeidžiamų darbuotojų socialinei padėčiai (dėl laiko išteklių, gebėjimų, motyvacijos), t. y. būtų numatyta galimybė įtraukti ne Europos kalbomis kalbančius asmenis, ne visą darbo laiką dirbančius darbuotojus arba darbuotojus, patiriančius asmeninių sunkumų. Tikėtina, kad norint pasiekti ir įtraukti tikslinius visų pramonės šakų, kurioms turės įtaką perėjimas į žiedinę ekonomiką, darbuotojus, būtų reikalingos papildomos informavimo programos.

Programos sėkmė priklausys nuo to, ar bus lengva ja pasinaudoti, pavyzdžiui, galėtų būti naudingos individualiosios mokymosi paskyros ir mikrokreditai (remiantis ES „Mokymosi visą gyvenimą ir galimybių įsidarbinti stiprinimo veiksmais“ (Europos Komisija, 2021 m.), taip pat visų įgūdžių ugdymas ir perkvalifikavimas, stipriai atsižvelgiant į regioninius ypatumus, kad būtų geriau tenkinami darbuotojų ir jų realių įgūdžių poreikiai. Galiausiai, padidinus finansavimą priežiūros ir kontrolės priemonėms, daugiausia dėmesio skiriant atskirų pažeidžiamų darbuotojų padėčiai darbo vietoje, darbdaviai skirtų daugiau dėmesio šioms programoms ir jose dalyvautų, taip pat būtų sudarytos sąlygos dalyvauti darbuotojams.

▪ Geresnis pažeidžiamų darbuotojų atstovavimas

Perėjimas prie žiedinės ekonomikos gali būti proga pagerinti pažeidžiamų darbuotojų padėtį ir užtikrinti jiems geresnes galimybes naudotis sveikatos ir socialine apsauga (Lee ir Di Ruggiero, 2022 m.). Keičiantis ekonominėms paradigmoms, labai svarbu užtikrinti ir, prireikus, išplėsti darbuotojų teises į kolektyvines derybas, glaudžiai bendradarbiaujant darbuotojų atstovams, darbdavių asociacijoms ir politikos formuotojams, kad darbuotojai būtų išklaustyti visais su jų sauga ir sveikata susijusiais klausimais. Siekiant užtikrinti, kad visose naujose sektoriuose skirtose klimato strategijose mažų garantijų darbą dirbantiems darbuotojams būtų prieinamos panašios darbo ir apsaugos teisės, kaip ir standartinį darbą dirbantiems darbuotojams, reikėtų priimti nuostatas, kuriomis pažeidžiamiems darbuotojams (ypač vyresnio amžiaus ir darbuotojams migrantams) būtų suteikiamos geresnės atstovavimo teisės.

▪ Pažeidžiamiems darbuotojams skirti žinių tinklai

Sukūrus ir įgyvendinus žinių tinklą, kuris teiktų žiniomis pagrįstą paramą visiems ES darbuotojams ir teiktų darbuotojams techninę pagalbą bei bendradarbiavimo tinklą, būtų ypač naudinga pažeidžiamiems darbuotojams. Į jo kūrimą tiesiogiai įtraukiant įvairius svarbiausius suinteresuotuosius subjektus (t. y. pažeidžiamus darbuotojus, darbuotojų atstovus, darbdavių asociacijas, DSS specialistus, Europos ir nacionalines agentūras ir politiką formuojančius organus), tinklai galėtų teikti itin svarbią DSS informaciją pažeidžiamiems darbuotojams tose srityse, kurias ypač paveikė perėjimas prie žiedinės ekonomikos, visų pirma MVĮ. Idealiu atveju šis tinklas būtų valdomas ir veikla vykdoma tiek pagal principą „iš apačios į viršų“, tiek „iš viršaus į apačią“, taip pat ne Europos kalbomis, siekiant geriau padėti darbuotojams migrantams. Turinys galėtų apimti bent jau komunikaciją ir grįžtamąją informaciją apie patirtį, poreikius ir geriausią praktiką, siekiant užtikrinti, kad DSS gairės būtų panašios (ir idealiausiu atveju suderintos) visoje Europoje. Be to, tinkle surinkta informacija galėtų būti įtraukta į standartus ir mokymo programų darbotvarkę.

Išvados

Pereinant prie labiau žiedinės ekonomikos, suteikiama itin svarbi galimybė užtikrinti geresnes pažeidžiamų darbuotojų DSS sąlygas. Atsižvelgus į jų poreikius prieš pertvarką ir įtraukus priemones, padedančias užtikrinti, kad sauga darbe būtų geriau pritaikyta pagal būtent jiems kylančius pavojus, būtų pasitarnauta ir visiems ES darbuotojams. Suteikiant pažeidžiamiems asmenims atitinkamą mokymą ir informaciją, užtikrinant, kad DSS priemonės būtų pritaikytos jų poreikiams ir aplinkybėms, ateityje labai pagerėtų rezultatai ir būtų užtikrinta, kad žiedinėje ekonomikoje mažiau darbuotojų būtų laikomi pažeidžiamais.

Nuorodos

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra (EU-OSHA), „*Nauja moterų saugos ir sveikatos darbe rizika ir tendencijos*“, 2013 m. Pateikta tinklalapyje: <https://osha.europa.eu/en/publications/new-risks-and-trends-safety-and-health-women-work>.

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra (EU-OSHA), „*Darbuotojų įvairovė ir rizikos vertinimas: kaip užtikrinti, kad būtų vertinama visų darbuotojų rizika*“, 2009 m. Skelbiama adresu: <https://osha.europa.eu/en/publications/workforce-diversity-and-risk-assessment-ensuring-everyone-covered>

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra (EU-OSHA), „*Pažeidžiami darbuotojai ir pavojingos medžiagos*“, 2019 m. Skelbiama adresu: <https://osha.europa.eu/en/publications/info-sheet-vulnerable-workers-and-dangerous-substances>

Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra (EU-OSHA), „*Įžvalgų tyrimas dėl žiedinės ekonomikos ir jos poveikio darbuotojų saugai ir sveikatai*“, 2021 m. Skelbiama adresu: <https://osha.europa.eu/en/publications/foresight-study-circular-economy-and-its-effects-occupational-safety-and-health>

Europos Komisija (2020 m.). *Europos Komisija priėmė ataskaitą dėl demografinių pokyčių poveikio Europoje*. Duomenys gauti 2022 m. lapkričio 18 d. iš: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1056

Europos Komisija (2021 m.). *Komisija imasi veiksmų mokymosi visą gyvenimą ir įsidarbinimo galimybėms gerinti*. Gauta 2022 m. spalio 27 d. iš: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_6476

- Eurostatas (2022 m.). „Darbingo amžiaus trukmė: 2021 m.“ Duomenys gauti 2022 m. lapkričio 18 d. iš: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220706-1>
- ICOH – Tarptautinė profesinės sveikatos komisija (2022 m.). *ICOH pareiškimas dėl migrantų darbuotojų profesinės saugos ir sveikatos apsaugos*. Duomenys gauti 2022 m. lapkričio 18 d. iš: <https://doi.org/10.1016/j.shaw.2022.06.004>
- Tarptautinė darbo organizacija (TDO), 2022 m. „A Focus on the Most Vulnerable Workers Across the Globe“ („Dėmesys pažeidžiamiausiems darbuotojams visame pasaulyje“). Duomenys gauti 2022 m. lapkričio 18 d. iš: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---lab_admin/documents/genericdocument/wcms_715009.pdf
- Lee, J., ir Di Ruggiero, E. (2022 m.). „How does informal employment affect health and health equity?“ („Kokią įtaką neoficialus užimtumas turi sveikatai ir lygybei sveikatos priežiūros srityje?“). „Emerging gaps in research from a scoping review and modified e-Delphi survey“ („Naujos mokslinių tyrimų spragos, nustatytos atlikus apžvalgą ir modifikuotą e. Delfi apklausą“). *International Journal for Equity in Health*, 21, 87 straipsnis. <https://doi.org/10.1186/s12939-022-01684-7>
- Mathieson, S.A. (2022 m. balandžio 14 d.). „How algorithmic automation could manage workers ethically“ („Kaip algoritminis automatizavimas galėtų etiškai valdyti darbuotojus“). *Computer Weekly*. Duomenys gauti 2022 m. lapkričio 18 d. iš: <https://www.computerweekly.com/feature/How-algorithmic-automation-could-manage-workers-ethically>
- Sargeant, M., ir Ori, M. (red.) (2013 m.), „Vulnerable Workers and Precarious Working“ („Pažeidžiami darbuotojai ir mažų garantijų darbas“). Cambridge Scholars Publishing.

Autoriai: Cornelia Daheim, Jessica Prendergast ir Jörg Rampacher (būsimas poveikis).

Vizualizacijos: Michelle Winkelsdorf.

Projektą administravo: Annick Starren, Yuri Bruinen de Bruin, Emmanuelle Brun - Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra (EU-OSHA).

Šią politikos apžvalgą užsakė Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra (EU-OSHA). Jos turinį, įskaitant bet kokią joje išreikštą nuomonę ir (arba) pateiktas išvadas, parengė tik autoriai ir jos pateikta medžiaga nebūtinai atitinka EU-OSHA nuomonę.

Nei Europos agentūra, nei joks jai atstovaujantis asmuo negali būti laikomas atsakingu už toliau pateiktos informacijos panaudojimą.

© Europos saugos ir sveikatos darbe agentūra, 2024

Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį.

Norint naudoti arba dauginti nuotraukas arba kitą medžiagą, kurios autorių teisės priklauso ne EU-OSHA, būtina gauti tiesioginį autorių teisių turėtojų leidimą.